

С Т А Н О В И Щ Е

За кандидатурите на доц. д-р Стефан Иванов Дечев и д-р Румяна Димитрова Маринова - Христиди, участници в обявения конкурс на Исторически факултет при СУ „Св. Климент Охридски” за доцент по 2.2 История и археология (История на България – съвременна българска история), обявен в ДВ, бр. 7 от 24. 01. 2014 г.

Единият от двамата кандидати за конкурса - доц.д-р Стефан Иванов Дечев се представя със значителна по обем изследователска продукция. Тя темпорално засяга голям исторически диапазон и обхваща различни страни от менталността на българите, народопсихологията, ежедневието, политическата реалност и историографията.

Един от проблемите, видим в ред от изследванията на доц. Стефан Дечев, е този за Стефан Стамболов. Кандидатът го интерпретира с различна изчерпателност и ракурс в много от публикациите си, приложени за конкурса. Той го представя като държавник, политик, като представител на определен „расов тип” (понятие, въведено от автора). Доц. Дечев изследва представянето на ролята на Стамболов в националната ни историография. По-специално ще обърна внимание на изследванията: „Нежеланият Стамболов: раждането на новата интерпретация за Стамболов и стамболовизма в българската историография в края на 40-те и началото на 50-те години на ХХ век” и „Нежеланият Стамболов и стамболовизма в българската историография от средата на 50-те до края на 80-те години на ХХ век”. В тях доцент Дечев гради цялостен прочит на тезите за Стамболов, за управлението му, както и за развитието на българо-руските отношения във времето 1886 – 1894 г. в марксистката историография и промените след 1989 г. в науката. Достойнство на

проучванията по посочените проблеми е задълбоченият историографски прочит на голям по обем литература, изграждала оценките. Проследен е механизмът на тяхното формиране, доминацията на редица не исторически доводи, намесата на политическата конюнктура, външни влияния. Всичко това е представено в цялостния контекст на развитието на следдеветосептемврийската историческа наука, което прави тезите на автора реалистични и стойностни. Говори за неговите умения да навлезе в историографския анализ и представя методологическата му осведоменост.

Впрочем, отличното познаване на изследванията, тезите и принципите на работа на водещи имена в европейската наука го подпомагат да изкаже идеята в „Няколко предварителни думи или за една нова политическа история” - предговор към „Политика, пол, култура”. Там на страница 10 четем: „Ето защо всяка политическа история трябва да бъде в максимална степен социално и културно ориентирана, ала непременно държейки сметка за автономността понякога на политическото”. Доц. Дечев умее да теоретизира и същевременно да откроява българското или „българското” в балканския и европейския контекст.

Въпреки, несъмнените достойнства на кандидата и работата му като изграден учен с модерно мислене, считам, че представените от него трудове за конкурса не ми дават възможността да си изградя пълна картина за неговите виждания като изследовател на съвременната българска история, както като количество, така и като засегнатата проблематика.

Доц. д-р Стефан Дечев има 23 – годишна преподавателска практика, преминала основно в ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград, а също и в други образователни звена. Четените от него лекционни курсове говорят за широтата на интересите му в различни сфери на българското минало и обществознанието като цяло. Те до голяма степен, вероятно се дължат на неговите специализации и работата му като гост-изследовател и гост-преподавател в престижни научни центрове в чужбина и страната. Богатата

си изследователска работа доц. Дечев е представил на множество международни форуми.

Другият кандидат за конкурса д-р Румяна Маринова – Христиди се представя с изследвания, обхващащи четири тематични кръга. Всички те акцентират върху развитието на нашето общество в сферата на съвременната ни история. В първия кръг на интереси (Публикации, посветени на образователната политика в България след Втората световна война) д-р Христиди е включила монографията си „Висшето образование в България. От съветските до болонските реформи”, а също още шест публикации на различни езици, разработващи проблематиката.

Монографията е структурирана в уводна част, три глави, заключение и приложение, представящо министрите на просветата в разглеждания период. Изследването е построено върху богат изворов материал, съдържащ се в различни архивохранилища. Използвана е като коректив основната научна литература по темата. Този потенциал, а и несъмнените качества на кандидата ѝ дават възможност да изгради проучване с реални достойнства. Накратко, те се изразяват в комплексното представяне на същността и развитието на българското висше образование. Проучена е политиката на съответните правителства, ръководили страната и отражението ѝ върху образователната сфера, рефлексите върху него и съответно качеството на подготвените кадри. Внимателно е проследена чуждата намеса, степента ѝ на влияние, а същевременно елементарните подражателства, тяхното отношение към спецификите на националното ни развитие и традициите на българското висше образование. Плътноста на картината се допълват чрез анализиране ролята на БАН, като институция, въздействала пряко върху промените. Изследван е един от силните инструменти на властта ДС за утвърждаване на целите ѝ. За пръв път в монографията е разгледано въвеждането на различните страни на болонската система в страната, а също и възможностите ѝ за адаптация в

българската реалност. Тези приноси на изследването обогатяват реално историографията по съвременна българска история.

Специално внимание искам да обърна на четвъртия кръг публикации, концентрирани в „Изследвания, свързани с Архива на Комисия по досиетата”. Тази сфера на интереси на кандидата демонстрира едно от задълженията на изследователя да обработва и да включва в обръщение нов изворов материал, а също говори и за задълбоченият ѝ интерес към времето на социализма и разкриването на неговата същност. Д-р Христиди е автор на предговорите и съставител на сборници с документи от Архива на Комисия по досиетата. Тези сборници отговарят не само на обществения интерес, но най-вече служат като необходимо документално градиво за очертаване на реалностите тогава и механизмите за утвърждаване на идеите и политиката на управляващите.

Публикациите в областта на българо-гръцките отношения и тези, свързани с живота и миналото на евреите в България допълват широкия кръг на изследователските интереси на Румяна Христиди. В тях тя следва пътя на съвестно използване на изворовата база, работи етично с литературата и изгражда устойчиви представи по изследваните въпроси.

От документите за конкурса на д-р Христиди е видно, че тя има преподавателска работа, свързана с воденето на семинарни упражнения, четенето на основни и специализирани курсове (магистърски и бакалавърски) в областта на съвременната българска история и съвременните международни отношения. Те са водени в ИФ и ФКНФ на Софийския университет.

Румяна Маринова – Христиди е участник в редица научни конференции в страната и чужбина. Работи в проектната дейност на ИФ, което показва качествата ѝ на изследовател и доказва възможностите ѝ за работи в екип.

Направеният преглед на научната и преподавателска работа на двамата кандидати и на базата на предложената за конкурса от тях

продукция, а също и горните аргументи, ми дават основание да предложа на почитаемото научно жури д-р Румяна Христиди за академичната длъжност „доцент“ по обявения конкурс, предвид на критериите, заложен в него.

Доц. д-р Тодор Попнеделев

23.05.2014 г.